

# 1922

**František Foltýn (1891 – 1976)**

**Z Podkarpatské Rusi (1922)**

František Foltýn, rodák z jihočeských Královských Stach, byl pozoruhodnou a barvitou osobností českého umění. Jeho dětství nebylo příliš veselé - narodil se do velmi chudé rodiny a záhy osiřel. Společně s mladší sestrou ho vychovala jeho babička. Mladý Foltýn se nejprve vyučil malířem porcelánu, kde projevil svůj výtvarný talent, který se rozhodl dále rozvíjet. Svá studia započal na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze u profesorů Arnošta Hofbauera a Emanuela Dítěte. Studia kvůli první světové válce nedokončil, během válečného období bojoval na ruské frontě. Po válce na čas odešel do Bratislavy, kde se z nedostatku financí živil malováním vedut staré Bratislavy.

Na podzim roku 1921 přijal nabídku správce Východoslovenského muzea dr. Josefa Poláka a opustil Bratislavu. Novým domovem se mu staly Košice, kde vznikla celá řada jeho děl. Toto město mělo bohatou kulturní tradici a Foltýn se zde již od počátku cítil dobře. Sblížil se zde s malířem pocházejícím ze Sedmihradska Gejzou Schillerem. Společně se vydávali na výpravy do Podkarpatské Rusi (zejména do okolí Mukačeva). Foltýna během pobytu v Košicích ovlivnil kubismus. Zlomovým se stal jeho obraz Koupání (1921), kde poprvé využil geometrizující kompozici a tvary. Z Foltýnových výprav do podkarpatské krajiny vznikla celá řada krajinomaleb, roku 1922 také obraz **Z Podkarpatské Rusi**, který je součástí naší expozice. Dílo zachycuje stavení, stromy a v pozadí kouřící tovární komíny, které člení kompozici do abstraktní rytmické skladby. Foltýn zde zajímavě využil zrcadlení tvarů a barevných ploch na vodní hladině. Malba se vyznačuje zjednodušenými tvary a zemitou barevností především růžových a cihlových tónů. Tyto atributy se staly trvalým poznávacím znamením osobitého malířského rukopisu Františka Foltýna v období kuboexpresismu, kdy se kromě krajin věnoval i portrétní tvorbě.

František Foltýn měl velmi blízko ke kulturnímu životu v Brně a v roce 1922 se stal zakládajícím členem Skupiny výtvarných umělců. O dva roky později ale odešel do Paříže, kde strávil dlouhých a umělecky velmi plodných deset let. Stal se zde členem skupin Cercle et Carré (Kruh a Čtverec) a Abstraction-Création a vytvořil celou řadu dodnes oceňovaných abstraktních kompozic, kterými zásadně obohatil české výtvarné umění. Kvůli počínajícímu nacismu se rozhodl levicově smýšlející Foltýn Francii opustit a vrátil se do Československa. Od roku 1934 až do své smrti žil a tvořil v Brně. Nejprve se ještě věnoval nefigurativnímu umění, ale koncem roku 1939 přesedlal k realistické malbě. K abstraktní malbě se nakrátko vrátil po válce, poté se soustředil především na krajinomalbu (často ztvárňoval Českomoravskou vrchovinu a okolí Brna). V roce 1961 získal titul zasloužilý umělec, o jedenáct let později byl jmenován národním umělcem. Svých 85. narozenin se již bohužel nedožil - zemřel pouhý den před nimi.